C/2026/3927

1.9.2026

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 10. července 2026,

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Lotyšska

(C/2026/3927)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a zejména na čl. 3 odst. 3 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Nařízení (EU) 2024/1263 stanoví cíle rámce správy ekonomických záležitostí, jehož účelem je podporovat zdravé a udržitelné veřejné finance, udržitelný a inkluzivní růst a odolnost prostřednictvím reforem a investic a bránit nadměrným schodkům veřejných financí. Nařízení stanoví, že Rada a Komise vykonávají mnohostranný dohled v rámci evropského semestru v souladu s cíli a požadavky stanovenými ve Smlouvě o fungování Evropské unie (SFEU). Evropský semestr zahrnuje zejména definování doporučení pro jednotlivé země a dohled nad jejich prováděním.

([1]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97 (Úř. věst. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

(2) Dne 25. listopadu 2025 Komise přijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Lotyšska na rok 2026. Téhož dne přijala Komise na základě nařízení (EU) č. 1176/2011 zprávu mechanismu varování 2026, v níž není Lotyšsko uvedeno jako jeden z členských států, u nichž je třeba provést hloubkový přezkum. Komise rovněž přijala doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, doporučení pro doporučení Rady o lidském kapitálu v Evropské unii a návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2026, která analyzuje provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a zásad evropského pilíře sociálních práv. Rada přijala doporučení týkající se hospodářské politiky eurozóny ([2]) dne 21. dubna 2026 a společnou zprávu o zaměstnanosti a doporučení o lidském kapitálu dne 9. března 2026.

(3) Dne 29. ledna 2025 zveřejnila Komise Kompas konkurenceschopnosti, strategický rámec, jehož cílem je posílit globální konkurenceschopnost Unie v příštích pěti letech. Za klíčové pilíře udržitelného hospodářského růstu označuje tři transformační požadavky týkající se inovací, dekarbonizace a konkurenceschopnosti a také bezpečnost. Kompas konkurenceschopnosti se od svého zveřejnění promítá do činností v rámci evropského semestru, čímž se zajišťuje, aby hospodářské politiky členských států byly v souladu se strategickými cíli EU a při správě ekonomických záležitostí byl uplatňován jednotný přístup, který podporuje udržitelný růst, inovace a odolnost v celé Unii.

(4) I v roce 2026 probíhá evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik souběžně s prováděním Nástroje pro oživení a odolnost, jež je nyní ve své závěrečné fázi ([3]). Plány pro oživení a odolnost měly spolu s financováním z politiky soudržnosti zásadní význam pro plnění politických priorit v rámci evropského semestru, neboť měly za úkol účinně řešit všechny nebo významnou část výzev identifikovaných v příslušných doporučeních pro jednotlivé země vydaných v nedávných cyklech, a programy financované z evropské politiky soudržnosti musely k doporučením pro jednotlivé země přihlížet. Vzhledem k tomu, že doba platnosti Nástroje pro oživení a odolnost se blíží ke konci, je nezbytné reformy a investice podporované a prováděné v jeho rámci udržet a stavět na nich, zejména pokud jde o reformy a investice, které přispívají k řešení výzev uvedených v doporučeních pro jednotlivé země.

(5) Dne 3. června 2026 Komise zveřejnila zprávu o Lotyšsku pro rok 2026. Posoudila pokrok, který Lotyšsko učinilo při plnění doporučení z roku 2025, a zhodnotila, jak provádí svůj plán pro oživení a odolnost. Na základě této analýzy identifikovala nejnaléhavější výzvy, kterým tato země čelí. Posoudila rovněž pokrok Lotyšska při provádění evropského pilíře sociálních práv a v plnění hlavních cílů Unie v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby a sociálního vyloučení, jakož i pokrok při dosahování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

(6) Dne 21. ledna 2025 přijala Rada na základě posouzení a doporučení Komise doporučení, kterým schválila národní střednědobý fiskálně-strukturální plán Lotyšska ([4]). Plán se vztahuje na období 2025 až 2028 a zahrnuje fiskální korekci rozloženou do čtyř let. Rada doporučila následující maximální tempo růstu čistých výdajů: 5,9 % v roce 2025, 3,6 % v roce 2026, 3,4 % v roce 2027 a 3,3 % v roce 2028, což odpovídá maximálnímu kumulativnímu tempu růstu počítanému vůči základnímu roku 2023 ve výši 15,5 % v roce 2025, 19,7 % v roce 2026, 23,8 % v roce 2027 a 27,9 % v roce 2028.

([2]) Úř. věst. C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

([3]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Doporučení Rady ze dne 21. ledna 2025, kterým se schvaluje střednědobý fiskálně-strukturální plán Lotyšska (Úř. věst. C, C/2025/652, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

(7) Útočná válka Ruska proti Ukrajině a její důsledky představují pro Evropskou unii existenční výzvu. Komise vyzvala členské státy, aby zažádaly o aktivaci národní únikové doložky Paktu o stabilitě a růstu koordinovaným způsobem s cílem podpořit úsilí EU o rychlé a výrazné navýšení výdajů na obranu ([5]), a Evropská rada na svém zasedání dne 6. března 2025 tento návrh uvítala. Na základě žádosti Lotyšska přijala Rada dne 8. července 2025 na doporučení Komise doporučení, kterým se Lotyšsku umožňuje odchýlit se od doporučených maximálních temp růstu čistých výdajů ([6]). Období aktivace národní únikové doložky (2025–2028) umožňuje Lotyšsku změnit své priority veřejných výdajů nebo zvýšit příjmy vládních institucí tak, aby trvale vyšší výdaje na obranu neohrozily střednědobou udržitelnost veřejných financí.

(8) Dne 30. dubna 2026 předložilo Lotyšsko svou letošní roční zprávu o pokroku ([7]), pokud jde o dodržování doporučeného maximálního tempa růstu čistých výdajů a realizaci reforem a investic reagujících na hlavní výzvy vymezené v jemu určených doporučeních v rámci evropského semestru. Roční zpráva o pokroku rovněž zohledňuje zprávy, které Lotyšsko dvakrát za rok podává o pokroku dosaženém při provádění plánu pro oživení a odolnost v souladu s článkem 27 nařízení (EU) 2021/241.

(9) Růst reálného HDP v roce 2025 činil 2,1 % a inflace měřená HISC činila 3,8 %. Prognóza Komise z jara 2026 předpokládá růst reálného HDP v roce 2026 o 1,4 % a v roce 2027 o 1,6 % a inflaci měřenou HISC v roce 2026 na úrovni 3,6 % a v roce 2027 na úrovni 2,2 %.

(10) Na základě údajů poskytnutých Eurostatem ([8]) se v roce 2025 schodek veřejných financí Lotyšska zvýšil na 2,5 % HDP oproti 1,8 % HDP v roce 2024. Zvýšení schodku v roce 2025 odráží především nepříznivý fiskální dopad reformy daně z příjmů fyzických osob a snížení příjmů z majetku, které je ovlivněno nižšími výplatami dividend od státem vlastněných podniků a nižšími příjmy z úroků. Prognóza Komise z jara 2026 předpokládá na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky, že v roce 2026 bude schodek veřejných financí činit 3,3 % HDP a v roce 2027 pak 4,3 % HDP. Nárůst v roce 2026 odráží především vyšší investice (včetně investic do obrany), rostoucí úrokové náklady a pokračující růst sociálních transferů, který je z velké části způsoben tím, že indexace důchodů a dávek předstihuje hospodářský růst, a rostoucím počtem příjemců důchodů. Další zvýšení schodku v roce 2027 odráží především další dopady reformy daně z příjmů fyzických osob a snižující se příjmy z majetku, jakož i prudký nárůst výdajů na obranu spolu s pokračujícím vysokým růstem sociálních transferů.

(11) Na základě odhadů Komise bylo nastavení fiskální politiky ([9]), které zahrnuje výdaje financované jak z vnitrostátních, tak z unijních zdrojů, v roce 2025 expanzivní, a to ve výši 1,1 % HDP. Předpokládá se, že v roce 2026 bude expanzivní v rozsahu 1,5 % HDP a v roce 2027 víceméně neutrální.

([5]) Sdělení Komise „Accommodating increased defence expenditure within the Stability and Growth Pact“ (Zohlednění zvýšených výdajů na obranu v rámci Paktu o stabilitě a růstu), Brusel, 19. března 2025, C(2025) 2000 final.

([6]) Doporučení Rady ze dne 8. července 2025, kterým se Lotyšsku umožňuje odchýlit se od maximálních temp růstu čistých výdajů stanovených Radou podle nařízení (EU) 2024/1263 (aktivace národní únikové doložky), (Úř. věst. C, C/2025/3970, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).

([7]) Roční zprávy o pokroku z roku 2026 jsou dostupné na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_cs.

([8]) Eurostat – Euro Indicators, 22. dubna 2026.

([9]) Nastavení fiskální politiky je definováno jako měřítko roční změny základního stavu veřejných rozpočtů. Jeho cílem je posoudit ekonomický impuls plynoucí z fiskálních politik, a to jak z těch, které jsou financovány z vnitrostátních zdrojů, tak z těch, které jsou financovány z rozpočtu EU. Nastavení fiskální politiky se měří jako rozdíl mezi i) střednědobým potenciálním růstem a ii) změnou primárních výdajů očištěných o diskreční opatření na straně příjmů a se zahrnutím výdajů financovaných z nevratné podpory (grantů) z Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie.

(12) Na základě údajů poskytnutých Eurostatem ([10]) se veřejný dluh Lotyšska zvýšil ze 46,2 % HDP na konci roku 2024 na 46,9 % HDP na konci roku 2025. Zvýšení míry zadlužení v roce 2025 odráží především rozpočtový schodek, jakož i kladnou vnitřní dynamiku dluhu. Prognóza Komise z jara 2026 předpokládá, že na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky se poměr dluhu k HDP do konce roku 2026 zvýší na 48,8 % a do konce roku 2027 dále na 53,8 %. Zvýšení v letech 2026 a 2027 odráží především vysoké primární schodky a vnitřní dynamiku dluhu směrem nahoru, které jsou ovlivněny nadcházejícím splácením eurobondů.

(13) Podle údajů Eurostatu ([11]) činily v roce 2025 celkové výdaje vládních institucí Lotyšska na obranu 3,2 % HDP, což odpovídá nárůstu o 0,7 procentního bodu HDP ve srovnání s referenčním rokem 2021. Podle prognózy Komise z jara 2026 se předpokládá, že v roce 2026 dosáhnou 4,1 % HDP, což odpovídá nárůstu o 1,7 procentního bodu HDP oproti roku 2021 ([12]).

(14) Unie nadále čelí riziku narušení dodávek energie a zvýšené volatility cen, což je dále umocněno geopolitickým napětím, jež má dopad na světové trhy s ropou a zemním plynem. Zkušenosti z energetické krize v letech 2022–2023 ukázaly, že rozsáhlá a necílená opatření s sebou nesou velké fiskální náklady a jsou sociálně a ekonomicky neefektivní. Od vypuknutí války na Blízkém východě v únoru 2026 přijalo Lotyšsko opatření fiskální politiky ke zmírnění dopadu vysokých cen energií na domácnosti a podniky ([13]). Patří mezi ně necílené snížení spotřební daně z motorové nafty a cílené snížení spotřební daně ze zemědělské motorové nafty, a to od 1. dubna do 30. června 2026. Podle prognózy Komise z jara 2026 se předpokládá, že fiskální náklady na tato opatření budou v roce 2026 činit méně než 0,1 % HDP. Pokud by tato opatření zůstala v platnosti do konce roku 2026, činily by v roce 2026 jejich fiskální náklady podle odhadů Komise 0,1 % HDP.

(15) Podle výpočtů Komise dosáhlo tempo růstu čistých výdajů v Lotyšsku v roce 2025 výše 5,0 % a za roky 2024 a 2025 kumulativně 10,2 %. Růst čistých výdajů v roce 2025 je nižší než doporučené maximální tempo růstu. Vezmou-li se v úvahu roky 2024 a 2025 dohromady, je kumulativní tempo růstu čistých výdajů rovněž nižší než doporučená maximální hodnota.

(16) Podle výpočtů Komise se předpokládá, že tempo růstu čistých výdajů v Lotyšsku dosáhne v roce 2026 výše 6,7 % a za roky 2024, 2025 a 2026 kumulativně 17,5 %. Předpokládaný růst čistých výdajů v roce 2026 je vyšší než doporučené maximální tempo růstu, přičemž odpovídá odchylce ve výši 1,2 % HDP v ročním vyjádření. Vezmou-li se v úvahu roky 2024, 2025 a 2026 dohromady, je předpokládané kumulativní tempo růstu čistých výdajů nižší než doporučená maximální hodnota ([14]).

([10]) Eurostat – Euro Indicators, 22. dubna 2026.
([11]) Zdroj: Eurostat, vládní výdaje podle klasifikace funkcí vládních institucí (COFOG).
([12]) Definice výdajů na obranu podle NATO se liší od vymezení podle COFOG oddílu Obrana. Kromě toho by se mohly vyskytnout rozdíly způsobené vlivem doby zachycení výdajů, zejména u vojenského vybavení, neboť výkaznictví podle NATO se neřídí pravidly, která se pro dobu zachycení používají v národních účtech.
([13]) Situace ke dni uzávěrky prognózy Komise z jara 2026 (4. května 2026).
([14]) Vzhledem k tomu, že Lotyšsko využívá flexibility v rámci národní únikové doložky, zaměřuje se posouzení souladu na druhé uvedené srovnání.

(17) Dne 3. června 2026 přijala Komise zprávu podle čl. 126 odst. 3 Smlouvy o fungování EU ([15]). V této zprávě byla posouzena situace Lotyšska z hlediska kritéria schodku, neboť jeho plánovaný schodek veřejných financí v roce 2026 překračuje referenční hodnotu 3 % HDP. Zpráva dospěla k závěru, že s přihlédnutím ke všem rozhodujícím faktorům Lotyšsko kritérium schodku splňuje. S ohledem na výše uvedené a po zvážení stanoviska Hospodářského a finančního výboru zřízeného podle čl. 126 odst. 4 Smlouvy o fungování EU Komise nenavrhla zahájit postupu při nadměrném schodku.

(18) Veřejné finance jsou pod tlakem, aby se přizpůsobily potřebám strukturálních výdajů. Současný roční rozpočet a střednědobý rozpočtový rámec obsahují závazky týkající se vyšších výdajů na obranu, které jsou financovány dluhem, neposkytují však dostatečné prostředky na zdravotní péči a sociální ochranu. Nízké veřejné výdaje na zdravotní péči nadále negativně ovlivňují její dostupnost, zatímco přiměřenost důchodů zůstane podle prognóz ve střednědobém až dlouhodobém horizontu velmi nízká. Zajištění odpovídajícího financování klíčových priorit při zachování fiskální udržitelnosti vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje navýšení dodatečných daňových příjmů, omezení stínové ekonomiky a vyšší efektivnost výdajů.

(19) Lotyšsko jako členský stát na východní vnější hranici EU navíc čelí výdajovým tlakům souvisejícím s obranou a odolností vůči hybridním hrozbám, jako jsou narušení kritické infrastruktury v oblasti informačních technologií a vniknutí dronů, a specifickým výzvám, které mají dopad na dynamiku hospodářského a sociálního rozvoje. Ruská útočná válka proti Ukrajině nejenže zhoršuje některé stávající strukturální problémy, nýbrž také zvyšuje bezpečnostní tlaky, narušuje přeshraniční hospodářské činnosti a snižuje investiční atraktivitu. Ačkoli Lotyšsko již výrazně zvýšilo výdaje na obranu, bezpečnostní výzvy vyžadují další investice do civilní ochrany a připravenosti, jakož i do vojenské mobility. Takové investice by mohly mít dvojí přínos, a to řešení bezpečnostních výzev a poskytnutí příležitostí pro ekonomiky jednotlivých regionů.

(20) Daňové příjmy Lotyšska v roce 2024 představovaly 34,9 % HDP a zůstaly pod průměrem EU, který činil 39,4 %. Lotyšsko se i nadále ve velké míře spoléhá na zdanění spotřeby a práce jako na hlavní zdroje příjmů. Daně z kapitálu (včetně daně z příjmů právnických osob) a z nemovitostí tvoří menší část daňové skladby než v jiných členských státech EU. V letech 2025 a 2026 Lotyšsko mírně zvýšilo daně z kapitálu a různé daně ze spotřeby, které méně poškozují růst a slouží cílům politiky (včetně spotřebních daní z pohonných hmot, tabáku, alkoholu a nealkoholických nápojů; daně ze služebních vozidel a daně z hazardních her a loterií). Dodatečné příjmy z těchto daní však byly více než kompenzovány dopadem reformy zdanění práce z roku 2025, která příjmy snížila.

(21) Podle údajů z průzkumu z roku 2024 je stínová ekonomika stále značná a dosahuje 21,4 % HDP, a to zejména kvůli vysokému podílu nepřiznaných mezd („výplaty na ruku“). Lotyšsko sice zavádí opatření k lepšímu odhalování neplacení daní nebo daňových úniků, jako je povinná elektronická fakturace transakcí a systém hodnocení daňových poplatníků, je však třeba vyvinout další úsilí ke zlepšení digitálních nástrojů, podpořit dobrovolné dodržování předpisů a posílit mechanismy vymáhání.

(22) Na rozdíl od praxe z předchozích let směřovala při přípravě rozpočtu na rok 2026 většina úspor určených v rámci přezkumů výdajů na financování klíčových priorit vlády. Ačkoli při sestavování rozpočtu na rok 2026 byl znamenán vítaný posun v přístupu, Lotyšsku by prospělo, kdyby tuto praxi v budoucích rozpočtech dále institucionalizovalo a rozšířilo rozsah a ambice přezkumů výdajů. Další kroky k zavedení sestavování rozpočtu podle výkonnosti mohou rovněž přispět k posílení kvality a účinnosti veřejných výdajů.

([15]) Zpráva Komise vypracovaná v souladu s čl. 126 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, 3. června 2026, COM(2026) 302 final.

(23) Aby byla zajištěna široká podpora pro úspěšné provádění unijních nástrojů financování, jakož i v kontextu evropského semestru, je i nadále nezbytné zapojovat do procesu místní a regionální orgány, sociální partnery, občanskou společnost a další příslušné zainteresované strany, a to systematicky, smysluplně a včas.

(24) V porovnání s průměrem celé EU probíhá v Lotyšsku provádění programů politiky soudržnosti rychleji jak z hlediska výběru projektů, tak z hlediska vyplácení prostředků – toto se týká podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), Evropského sociálního fondu plus (ESF+) a Fondu soudržnosti (FS). Je důležité tuto dynamiku zachovat a zároveň maximalizovat dopad investic v praxi. Lotyšsko již v rámci svých programů politiky soudržnosti přijímá opatření na podporu konkurenceschopnosti a růstu. Je však možné, že se bude muset dále posílit provádění v některých oblastech, např. těch, které se týkají rozsáhlé infrastruktury, dopravy a také podpory rozvoje malých a středních podniků v regionech mimo hlavní město. Je nezbytné zajistit, aby byly nové investice, které Lotyšsko uvádí ve svém přezkumu fondů politiky soudržnosti v polovině období, zejména ty, které souvisejí s pěti prioritami stanovenými v nařízení o přezkumu v polovině období ([16]), realizovány rychle a účinně.

(25) Lotyšsko čelí výzvám souvisejícím s přístupem k financování, výzkumem a inovacemi, energetickou účinností, udržitelnou dopravou, řízením zdrojů, pracovními silami a nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, sociální ochranou, přístupem ke zdravotní péči a bydlení.

(26) Ačkoli se úvěrová aktivita od roku 2024 v důsledku uvolněné měnové politiky zvýšila, v poskytování bankovních úvěrů podnikům nedošlo k žádným významným strukturálním změnám. Díky vládním iniciativám se sice zlepšily podmínky pro poskytování úvěrů domácnostem, zejména v důsledku jednodušších podmínek refinancování hypoték, podmínky pro poskytování úvěrů podnikům se však v podstatě nezměnily. Lotyšsko zavedlo některé režimy veřejné podpory, především prostřednictvím státní rozvojové finanční instituce ALTUM, včetně rámce veřejných záruk, programu velkých investic, podpory investic v oblasti zelené transformace (např. centralizované zásobování teplem a výroba biometanu), jakož i iniciativ v oblasti inovací, hospodářské odolnosti a vojenských produktů nebo zboží dvojího užití. Je třeba vyvinout větší úsilí na podporu investic podniků do digitální transformace, včetně zvýšení základní úrovně digitální intenzity. Navzdory dobrému finančnímu zdraví bank přetrvávají přísné požadavky na zajištění a vysoké úrokové sazby, zejména mimo Rigu. Lotyšský kapitálový trh je stále nedostatečně rozvinutý. Rozšíření možností financování mimo tradiční zdroje je stále problematické, což dokládá to, že kapitalizace na akciovém trhu je nízká a že kótované akcie a dluhopisy se při financování využívají jen omezeně. Investice rizikového kapitálu zaostávají za průměrem EU a brání jim slabé soukromé financování, zatímco lotyšské penzijní fondy se vyznačují omezenými domácími investicemi a nízkými výnosy. Přístup k financování by mohla zlepšit podpora mobility dlužníků a konkurence na trhu podnikových úvěrů, pokračující úsilí o posílení veřejných úvěrových a záručních programů a aktivace kapitálových trhů.

(27) Nízká úroveň lotyšských výdajů na výzkum a vývoj, zejména soukromých, nadále omezuje inovace, což dokládá počet patentových přihlášek na miliardu HDP, který je stále nižší než polovina průměru EU. Spolupráce mezi podniky a akademickou sférou je stále omezená, což zpomaluje transfer znalostí. Společnosti uvádějí zdlouhavé a složité postupy při spolupráci s výzkumnými institucemi, zatímco výzkumní pracovníci nejsou dostatečně motivováni k tomu, aby se zapojili do aplikovaných projektů. Tyto problémy vedly ke slabému růstu produktivity, zejména mimo region hlavního města, což ještě zhoršuje nízká kapitálová náročnost a omezené přerozdělování zdrojů mezi odvětvími. Aktivita startupů rovněž zaostává za Estonskem a Litvou a ročně se zaregistruje méně nových podniků. Navzdory příznivému regulačnímu prostředí zůstávají ekosystémy startupů a scaleupů nedostatečně rozvinuté kvůli roztříštěné a nízké finanční podpoře. K řešení těchto problémů by mohla přispět strategicky koncipovaná finanční podpora, například podpora vyžadující soukromé spolufinancování nebo povinné zaměstnávání výzkumných pracovníků, a pokrok při reformě vysokoškolského vzdělávání, která by podpořila spolupráci s průmyslem, což by pomohlo budovat kapacity a posílit inovace a takto rozšířit zapojení do výzkumu a inovací a zvýšit úroveň produktivity. Dlouhodobé politiky na podporu růstu startupů v Lotyšsku a pobídky pro podnikové investice do výzkumu a vývoje, včetně podpory zaměstnanosti ve výzkumu a vývoji v soukromém sektoru, by rovněž posílily dlouhodobý růst souhrnné produktivity výrobních faktorů.

([16]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/1914 ze dne 18. září 2025, kterým se mění nařízení (EU) 2021/1058 a (EU) 2021/1056, pokud jde o zvláštní opatření k řešení strategických výzev v souvislosti s přezkumem v polovině období.

(28) V roce 2025 vyrobilo Lotyšsko 73 % čisté elektřiny z obnovitelných zdrojů, což je jeden z nejvyšších podílů v EU, přičemž většina této výroby připadala na vodní elektrárny. Zatímco instalovaný solární výkon v posledních letech vzrostl, kapacita větrné energie se zvýšila jen nepatrně. Jelikož možnosti dalšího rozšíření vodní energie jsou omezené, je pro snížení rizika nestálosti cen fosilních paliv a závislosti na nich zásadní rozšíření větrné a solární energie. Ačkoli nedávné legislativní a regulační iniciativy zmírnily přetížení sítě, správa žádostí o připojení k elektrické síti by se mohla zlepšit, například přechodem od přístupu „kdo dřív přijde, je dřív na řadě“ k přístupu, který upřednostňuje finančně životaschopné projekty připravené k realizaci. Mimoto je třeba přijmout opatření ke zkrácení doby pro vydání povolení pro projekty v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Navzdory probíhajícímu úsilí by bylo rovněž možné urychlit proces vymezování oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie.

(29) Spotřebitelé elektřiny v Lotyšsku jsou i nadále vystaveni prudkým výkyvům cen, a to především v obdobích s nízkou výrobou energie z obnovitelných zdrojů, kdy se systém více spoléhá na nákladnou výrobu z fosilních paliv a dovoz, což vyzdvihuje trvalý význam podpory řešení nefosilní flexibility, jako je ukládání energie a odezva na straně poptávky. V roce 2025 byly uvedeny do provozu dva bateriové systémy pro ukládání energie podporované z prostředků EU, které začaly poskytovat klíčové služby flexibility. Nedávné aktualizace právních předpisů zjednodušily povolování projektů spojujících ukládání energie a obnovitelné zdroje v jedné lokalitě. K zajištění flexibility lotyšské elektrizační soustavy by se mohlo udělat více, například podporou nezávislých agregátorů poptávky malého rozsahu, přechodem na smlouvy s dynamickou cenou elektřiny a testováním pilotních projektů flexibility s většími hráči.

(30) Přestože konečná spotřeba energie připadající na odvětví budov v posledních letech klesá, zůstává toto odvětví v zemi významným spotřebitelem energie a pro splnění cílů v oblasti renovací a energetické účinnosti stanovených do roku 2030 je třeba přijmout další opatření. V roce 2025 byly zavedeny regulační a legislativní iniciativy s cílem urychlit tempo renovací, včetně revize pravidel hlasování a rozhodování v budovách s více bytovými jednotkami. To je zvláště důležité vzhledem k vysokému počtu těchto budov postavených před rokem 1990. Režimy podpory energetické účinnosti jsou i nadále závislé na financování z veřejných zdrojů, především z EU. Lotyšsku by mohlo prospět přilákání dalších soukromých finančních prostředků, například nabídkou více finančních nástrojů a možností snížení rizika, a zároveň zacílení podpory založené na grantech na zranitelnější domácnosti. Zvláštní úsilí je třeba věnovat podpoře elektrifikace a zavádění energeticky účinných nízkouhlíkových technologií pro vytápění a chlazení, na něž připadá většina konečné spotřeby energie v domácnostech.

(31) Ačkoli Lotyšsko podniklo kroky k dekarbonizaci svého odvětví dopravy, toto odvětví zůstává jedním z největších zdrojů emisí skleníkových plynů v zemi. Silniční doprava je z 92 % závislá na fosilních palivech a připadá na ni 83 % emisí z dopravy. Zákon o energii v dopravě, který byl přijat koncem roku 2025 a je účinný od 1. ledna 2026, stanoví rámec pro splnění cílů směrnice RED III v odvětví dopravy. Využívání soukromých elektrických vozidel mírně vzrostlo z 0,8 % v roce 2024 na 1,05 % v roce 2025, zatímco dobíjecí infrastruktura pro lehká užitková vozidla se v roce 2025 zdvojnásobila, nicméně vycházela z nízkého základu a pro těžká nákladní vozidla je stále omezená. Lotyšsku by proto mohla prospět další podpora zavádění vozidel s nízkými a nulovými emisemi, včetně užitkových, a rozšíření dobíjecí infrastruktury, zejména pro těžká nákladní vozidla. V železniční dopravě je sice 90 % osobní železniční dopravy elektrizováno, nákladní doprava je však stále závislá na naftě, přičemž celková elektrizace železnic v Lotyšsku dosahuje pouhých 14 % ve srovnání s průměrným 57 % pokrytím v EU. Očekává se, že dokončení projektu Rail Baltica strategicky začlení Lotyšsko do železniční sítě EU, výrazně zlepší pokrytí železniční dopravou a zároveň usnadní přechod od silniční dopravy k dopravě železniční, a tím podpoří další snižování emisí skleníkových plynů z dopravy.

(32) Lotyšsko se při přechodu na oběhové hospodářství potýká s problémy a jeho produktivita zdrojů je v současnosti přibližně na polovině průměru EU. Lotyšsko významně snížilo emise skleníkových plynů ve zpracovatelském průmyslu, energetická náročnost lotyšského zpracovatelského průmyslu však zůstává jednou z nejvyšších v EU. Ačkoli Lotyšsko zlepšilo svůj systém nakládání s odpady, když v roce 2025 zavedlo oddělený sběr textilního zboží a v roce 2026 spustilo systém zálohování elektronických cigaret, a má náležitou míru recyklace určitých toků odpadů (plastové obaly, stavební a demoliční odpad), jeho míra využívání oběhového materiálu byla v roce 2024 pouze poloviční oproti průměru EU (6,8 % v porovnání s 12,2 % v EU), a proto by mohlo mít prospěch z dalšího zlepšení. Téměř polovina lotyšského komunálního odpadu je stále ukládána na skládky. Lotyšsko nesměřuje k dosažení svého cíle v oblasti pohlcování uhlíku. V letech 2020–2023 je nárůst emisí skleníkových plynů v odvětví LULUCF kumulativním důsledkem vyšší míry těžby a vyšší míry úmrtnosti v dospělých lesích.

(33) S ohledem na klíčovou úlohu lidského kapitálu při zvyšování konkurenceschopnosti a strategické autonomie Unie doporučila Rada v roce 2026 členským státům, aby přijaly opatření, jimiž by se urychleně řešily s lidským kapitálem související strukturální problémy v oblasti dovedností, vzdělávání a odborné přípravy, protože brzdí konkurenceschopnost. K provádění doporučení Rady o lidském kapitálu v Unii mohou letošní doporučení pro Lotyšsko přispět.

(34) Konkurenceschopnost nadále brzdí nedostatek pracovních sil a dovedností, a to i v odvětvích STEM, ve výuce, výzkumu a digitalizaci, jakož i v sociální oblasti a zdravotnictví. Nedostatek pracovních sil v odvětvích, jako je výroba energie a zpracovatelský průmysl, zůstává vysoký a v příštích desetiletích se bude prohlubovat. S přilákáním a udržením kvalifikovaných pracovníků by mohlo pomoci zlepšení pracovních podmínek, a to i v odvětvích, jako je školství, zdravotnictví a sociální péče. Inovační kapacitu a konkurenceschopnost Lotyšska podkopává nízký počet absolventů přírodovědných, technologických, inženýrských a matematických oborů (STEM) a nedostatek pracovních sil ve výzkumu. Lotyšsko dosahuje slabých výsledků v oblasti digitálních dovedností, zejména základních digitálních dovedností, kde je na čtvrtém nejhorším místě v EU, což má dopad i na digitalizaci malých a středních podniků. Navzdory nedávnému úsilí zůstává lotyšský systém vzdělávání dospělých roztříštěný a není plně přizpůsoben potřebám trhu práce. Lotyšsku by prospělo posílit dlouhodobé plánování v oblasti vzdělávání dospělých přijetím národní strategie rozvoje lidského kapitálu. Aktivní politiky na trhu práce a odborné vzdělávání a příprava by mohly být lépe propojeny s potřebami trhu práce prostřednictvím úzké spolupráce s organizacemi zaměstnavatelů a odbory.

(35) Lotyšsko se i nadále potýká s vysokou mírou nerovnosti, přičemž koeficient příjmové nerovnosti vzrostl z 6,28 v roce 2024 na 6,68 v roce 2025, což je výrazně nad průměrem EU, který činí 4,62. Podíl lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením sice v roce 2024 klesl na 24,3 %, zůstává však nad průměrem EU (21 %). Míra ohrožení chudobou je obzvláště vysoká u zranitelných skupin, jako jsou starší osoby, osoby se zdravotním postižením a domácnosti rodičů samoživitelů. To odráží relativně nízké pokrytí a nízkou přiměřenost sociální ochrany, zejména pokud jde o nepříspěvkové dávky. Dopad sociálních transferů jiných než důchodů, který byl již dříve jedním z nejnižších v EU, se již druhý rok po sobě snížil. U osob se zdravotním postižením je pokrytí příspěvky na zvláštní péči nízké a stávající příspěvky se nezvýšily tak, aby držely krok s inflací. Navzdory některým nedávným opatřením zůstává přiměřenost starobních důchodů jednou z nejnižších v EU a očekává se, že bez politické reakce se bude celkový náhradový poměr v nadcházejících letech dále zhoršovat. Sociální služby a dlouhodobá péče, zejména domácí péče, jsou stále nedostatečně rozvinuté. Mimoto přetrvávají územní rozdíly v hospodářském a sociálním rozvoji. Regiony sousedící s Ruskem a Běloruskem, zejména Latgalsko, a venkovské oblasti jsou obzvláště postiženy vylidňováním, nižší úrovní dosaženého vzdělání, omezeným přístupem ke zdravotní péči a sociálním službám, což prohlubuje sociální vyloučení a riziko chudoby. Řešení těchto problémů by rovněž přispělo k podpoře vzestupné sociální konvergence v souladu s druhou fází analýzy zemí provedené útvary Komise na základě Rámce sociální konvergence ([17]).

(36) Výsledky Lotyšska v oblasti zdraví se příliš nezlepšují, země vykazuje jednu z nejnižších průměrných délek života v EU a vysokou míru odvratitelné úmrtnosti. Navzdory určitým dodatečným finančním prostředkům mají nízké veřejné výdaje na zdravotní péči vliv na odolnosti systému a nadále ztěžují přístup ke kvalitní péči, o čemž svědčí dlouhé čekací doby a vysoké doplatky v důsledku omezeného balíčku zákonných dávek. Vláda sice přijala některá opatření k řešení vysokých výdajů na doplatky, včetně rozšíření seznamu hrazených léčivých přípravků a zvýšení sazby úhrady, vysoké doplatky však nadále neúměrně finančně zatěžují domácnosti s nízkými příjmy, čímž prohlubují nerovnosti ve výsledcích v oblasti zdraví a vedou k vysoké míře neuspokojených zdravotních potřeb v celé populaci. Zdravotnická zařízení se navíc potýkají s vážným nedostatkem zdravotnických pracovníků, jejichž nábor a udržení v zaměstnání komplikují špatné pracovní podmínky. Přilákat zaměstnance do tohoto odvětví by pomohlo, pokud by byla řešena vysoká pracovní zátěž, pokud by se odměňování ve veřejném zdravotnictví strukturálně zvýšilo a pokud by se zlepšilo profesní uplatnění. Hlavními příčinami špatného zdravotního stavu zůstávají rizikové faktory chování, jako je nadměrná konzumace alkoholu, kouření a nízká fyzická aktivita. To by se dalo zmírnit posílením preventivní zdravotní politiky, včetně screeningu a kampaní v oblasti veřejného zdraví.

([17]) SWD(2026) 122 – Druhá fáze analýzy sociální konvergence zemí na základě Rámce sociální konvergence (SCF), 2026.

(37) Lotyšský bytový fond je zastaralý a nevyhovující, zejména z hlediska energetické účinnosti, a to v důsledku dlouholetého podfinancování a vysokého počtu domů s více bytovými jednotkami postavených před rokem 1990. To vyvíjí finanční tlak na domácnosti, zejména s ohledem na rostoucí náklady na energie. Silné regionální a socioekonomické rozdíly omezují rozvoj a renovaci bydlení, zejména mimo Rigu. Trh s nájemním a sociálním bydlením je navíc stále nedostatečně rozvinutý. Přístup k sociálnímu bydlení se řídí především výší příjmu a není náležitě přizpůsoben potřebám osob se zdravotním postižením. Přístup „bydlení na prvním místě“ není dostatečně rozvinutý a omezuje se na region hlavního města Rigy. Celkově je přetrvávajícím sociálním problémem bezdomovectví a vnitrostátní politiky se mu dostatečně nevěnují. Nedostatek kvalitního a cenově dostupného bydlení narušuje mobilitu pracovních sil a sociální wellbeing. Lotyšsko zavedlo některé programy na podporu výstavby cenově dostupného bydlení v regionech, především prostřednictvím státní rozvojové finanční instituce ALTUM, ale je třeba vyvinout větší úsilí o rozšíření sociálního bytového fondu a zlepšení kvality a přiměřenosti bydlení, včetně renovací a energetických zlepšení, zejména mimo region hlavního města.

(38) Vzhledem k úzké provázanosti ekonomik členských států eurozóny a jejich kolektivnímu příspěvku k fungování hospodářské a měnové unie Rada v roce 2026 doporučila, aby členské státy eurozóny přijaly opatření k provedení doporučení týkajícího se hospodářské politiky eurozóny z roku 2026, a to i prostřednictvím svých plánů pro oživení a odolnost. V případě Lotyšska pomáhá doporučení č. 1 provést první, druhé a třetí doporučení pro eurozónu, doporučení č. 2 pomáhá provést čtvrté doporučení pro eurozónu, doporučení č. 3 pomáhá provést sedmé, deváté a desáté doporučení pro eurozónu, doporučení č. 4 pomáhá provést sedmé doporučení pro eurozónu a doporučení č. 5 pomáhá provést páté doporučení pro eurozónu,

DOPORUČUJE Lotyšsku v letech 2026 a 2027:

1. Dále dodržovat maximální tempa růstu čistých výdajů doporučená Radou dne 21. ledna 2025 a současně využít flexibilitu v rámci národní únikové doložky aktivované Radou. Posílit obrannou připravenost při současném zajištění udržitelnosti dluhu a efektivity výdajů, jakož i postupně upravit rozpočet tak, aby byly strukturálně vyšší výdaje na obranu zachovány. Zajistit, aby opatření přijatá ke zmírnění dopadu prudkého nárůstu cen energií byla dočasná, zaměřená na ochranu zranitelných domácností nebo na řešení potřeb energeticky náročných podniků, zachovávala pobídky k úsporám energie a jejich fiskální náklady byly slučitelné se závazky podle fiskálního rámce EU. Přizpůsobit veřejné finance potřebám strukturálních výdajů, včetně výdajů na obranu a odolnost vůči hybridním hrozbám, zdravotní péči a sociální ochranu, například rozšířením zdanění na zdroje, které méně omezují růst, podporou opatření k přesunu neformálních nebo nehlášených činností do formální ekonomiky a upevněním praxe spočívající v přesměrování výdajů do prioritních oblastí na základě přezkumů veřejných výdajů při současném rozšíření rozsahu a ambicí těchto přezkumů.

2. Zajistit kontinuitu reforem a investic prováděných v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Zachovat tempo provádění opatření v rámci programů politiky soudržnosti, v příslušných případech na základě přerozdělení zdrojů na strategické priority a flexibility dohodnuté v souvislosti s přezkumem rámce politiky soudržnosti v polovině období. Řešit jedinečné socioekonomické výzvy, bezpečnostní výzvy a výzvy v oblasti civilní připravenosti, jež se týkají zejména regionů na vnější východní hranici EU, včetně potřeby investovat do infrastruktury dvojího užití.

3. Zlepšit přístup malých a středních podniků k financování, a to i mimo region hlavního města, mimo jiné stimulací hospodářské soutěže ve finančním sektoru a rozvojem kapitálového trhu. Usnadnit digitalizaci podniků, zejména malých a středních podniků. Podpořit soukromé investice do výzkumu a inovací, mimo jiné posílením spolupráce mezi podniky a akademickou sférou, snížit administrativní zátěž v partnerstvích veřejného a soukromého sektoru a podpořit komercializaci výzkumu a rozšiřování inovací.

4. Pokračovat v zavádění obnovitelných zdrojů energie, mimo jiné zlepšením povolování, určením oblastí pro zrychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie a podporou řešení nefosilní flexibility. Zvýšit energetickou účinnost a dekarbonizaci budov. Urychlit dekarbonizaci dopravy, mimo jiné urychlením dokončení projektu Rail Baltica. Zvýšit účinnost zdrojů a podporovat přechod na oběhové hospodářství prostřednictvím ekologických inovací a udržitelných postupů hospodaření se zdroji.

5. Řešit nedostatek pracovních sil a dovedností, mimo jiné prostřednictvím cíleného prohlubování dovedností dospělých a změny jejich kvalifikace s cílem uspokojit potřeby trhu práce a zlepšit pracovní podmínky. Posílit sociální zabezpečení s cílem snížit chudobu a nerovnost, mimo jiné zlepšením přiměřenosti starobních důchodů a přístupu ke kvalitním sociálním službám. Posílit přiměřenost a dostupnost systému zdravotní péče s cílem zlepšit výsledky zdravotní péče, mimo jiné poskytnutím přiměřených lidských a finančních zdrojů, rozšířením balíčku zákonných dávek, snížením doplatků a posílením preventivních zdravotních opatření. Zvýšit dostupnost a kvalitu cenově dostupného a sociálního bydlení, zejména mimo region hlavního města.

V Bruselu dne 10. července 2026.

Za Radu

předseda

S. HARRIS